

درس اصلی ۱۱: معماری کامپیوتر

نام درس	معماری کامپیوتر	
نام درس به انگلیسی	Computer Architecture	
نوع واحد	اصلی	مهندسی کامپیوتر
مقطع	کارشناسی	
هم‌نیازها	-	
پیش‌نیازها	مدارهای منطقی	
مطالب پیش‌نیاز	آشنایی با اصول طراحی مدارهای منطقی، مبانی کامپیوتر و برنامه‌سازی	
کتاب(های) مرجع	[1] D. A. Patterson and J. L. Hennessy, <i>Computer Organization and Design: The Hardware/Software Interface</i> . 4 th Edition, Morgan Kaufmann Publishers Inc., 2010.	
اهداف درس	هدف از این درس، آشنایی دانشجویان رشته‌ی مهندسی کامپیوتر با معماری و سازمان‌دهی پردازنده‌ها است که شامل آشنایی با معماری دستورالعمل و نیز ساختار داخلی پردازنده می‌شود. در ضمن دانشجویان با محاسبات کامپیوتری مورد استفاده در پردازنده‌های عام منظوره نیز آشنا می‌شوند که شامل نمایش اعداد و عملیات اصلی شامل جمع، تفریق، ضرب و تقسیم در سیستم‌های عددی مختلف می‌شود. در ادامه سلسله مراتب حافظه در سیستم‌های پردازشی مورد بحث قرار می‌گیرد. از آنجاییکه مدل‌سازی و آزمایش معماری‌های مختلف که از اهداف درس می‌باشد با بکارگیری زبان‌های توصیف سخت‌افزار میسر می‌گردد استفاده از زبان ورپلاگ و یادآوری مفاهیم پایه آن در حین تدریس کلاس پیشنهاد می‌شود.	
نتایج درس	دانشجویانی که این درس را با موفقیت پشت سر بگذارند بینش مناسبی در موارد زیر خواهند داشت: ۱- معماری‌های مختلف کم‌دستور/پر دستور ۲- تحلیل کارایی پردازنده‌ها ۳- طراحی و پیاده‌سازی پردازنده‌ها ۴- الگوریتم‌های حساب کامپیوتری در پردازنده‌ها ۵- طراحی اجزای جانبی و ارتباط آنها با پردازنده ۶- آشنایی با زبان ورپلاگ و شبیه‌سازی ساختارهای پایه‌ای معماری کامپیوتر با آن	
فهرست مباحث	۱- مقدمات - تاریخچه‌ی کامپیوتر و پردازنده‌ها - کاربرد پردازنده‌های در دنیای کنونی - دسته‌بندی انواع پردازنده ۲- معرفی مفاهیم پایه - معرفی اجزای اصلی یک پردازنده - معرفی مفهوم مجموعه دستورالعمل - مفاهیم معماری کامپیوتر و سازمان کامپیوتر - سیستم‌های عددی و عملیات پایه ۳- معرفی زبان مدل‌سازی سخت‌افزاری ورپلاگ - معرفی زبان و ساختارهای پایه مدل‌سازی در آن - مثالهای مدل‌سازی اجزای یک پردازنده شامل بخش‌های ترکیبی و ترتیبی و خط لوله ۴- طراحی پردازنده - طراحی مسیر داده	

- طراحی واحد کنترل - o کنترل سیم‌بندی شده - o کنترل به صورت ریزبرنامه‌ریزی - مقایسه و تحلیل معماری RISC و CISC - ارزیابی کارایی پردازنده‌های کامپیوتری ۵- معرفی مکانیسم خط لوله - مسیر داده خط لوله - مسیر کنترل خط لوله - معرفی مخاطرات خط لوله و روش‌های حل یا کاهش این مخاطرات - ارزیابی کارایی پردازنده‌های دارای خط لوله‌ی ۶- سلسله مراتب حافظه - تحلیل علل نیاز به وجود سلسله مراتب حافظه - حافظه‌ی نهان ۷- حساب کامپیوتری - الگوریتم‌های حسابی صحیح برای عملیات جمع، تفریق، ضرب و تقسیم برای اعداد - الگوریتم‌های ممیز شناور برای عملیات جمع، تفریق، ضرب و تقسیم برای اعداد ۸- تجهیزات جانبی پردازنده - روش‌های ارتباطی پردازنده با ادوات جانبی - ارتباط برنامه‌ریزی شده (Programmed I/O) - ارتباط با استفاده از وقفه (Interrupted I/O) - دسترسی مستقیم به حافظه (DMA) - انواع گذرگاه‌ها ۹- معرفی پردازنده‌های چند هسته‌ای	
برای بهبود توانایی مدل‌سازی و آزمایش معماری‌های مختلف بکارگیری زبان‌های توصیف سخت‌افزار VHDL یا Verilog با استفاده از نرم‌افزارهای JSE Modelsim یا Quartus پیشنهاد می‌شود.	نرم‌افزارهای مورد نیاز
تعداد ۴ تکلیف حاوی مطالب تئوری بیان شده در درس	تکالیف پیشنهادی
تعداد ۴ تکلیف کامپیوتری در طراحی بخش‌های مختلف پردازنده	پروژه‌های پیشنهادی
تکالیف دستی ۱۰٪ پروژه‌ها ۲۰٪ امتحان میان‌ترم ۳۰٪ امتحان پایان‌ترم ۴۰٪	نمره‌دهی پیشنهادی
[1] M. Mano, Computer System Architecture, Prentice Hall, 3rd Edition, 1993. [2] J. P. Hayes, Computer Architecture and Organization, McGraw-Hill, 1988.	سایر مراجع